

PROIECTAREA DIDACTICA – O ACTIUNE CONTINUA SI UNITARA

In mod traditional, prin proiectare pedagogica se intelege programarea materiei de studiu pe unitati de timp si de activitate, a planului calendaristic, a sistemului de lectii, elaborarea planului de lectii etc.

Astazi, conceptul de proiectare este mai amplu, fiind exprimat si caracterizat de alte concepte corelate, ca de pilda: **design instructional** (R. Gagne,1976) sau **taxonomia cunostintelor** (Romiszowski,1981).

In efortul actual de modernizare si optimizare a scolii romanesti, merit sa asigure cresterea calitativa a activitatii didactice, proiectarea, organizarea, pregatirea si desfasurarea lectiei, ca microsistem ce produce la scara redusa sistemul instructional, ocupa un loc central.

Proiectarea este actiunea de anticipare si pregatire a activitatilor didactice si educative pe baza unui sistem de operatii, concretizat in programe de instruire diferite prin cresterea performantelor.

Proiectarea pedagogica a procesului de invatamant reprezinta ansamblul actiunilor si operatiilor angajate in cadrul activitatilor de educatie/instructie conform finalitatilor asumate la nivel de sistem si de proces in vederea asigurarii functionalitatii sociale a acestuia in sens managerial/global, optim, strategic.

Activitatea de proiectare pedagogica valorifica actiunile si „operatiile de definire anticipativa a obiectivelor, continuturilor, strategiilor invatarii, probelor de evaluare si mai ales ale relatiilor dintre acestea in conditiile unui mod de organizare al procesului de invatamant.”(Vlasceanu, Lazar in „Curs de pedagogie”, coordonatori: Cerghit, Ioan, Vlasceanu, Lazar, 1988, pag. 249)

Specificul activitatii de proiectare pedagogica evidentiaza importanta actiunilor de planificare – programare - concretizare a instruirii/educatiei care vizeaza valorificarea optima a unei resurse materiale esentiale: timpul real destinat invatarii, in mediul scolar si extrascolar. Din aceasta perspectiva proiectarea pedagogica intervine in calitate de:

- a. proiectare globala, care acopera perioada unui nivel, treapta, ciclu de invatamant, urmarind, in mod special, elaborarea planului de invatamant si a criteriilor generale de elaborare a programelor de instruire;
- b. proiectare esalonata, care acopera perioada unui an de invatamant, semestru sau a unei activitati didactice/educative concrete, urmarind, in mod special, elaborarea programelor de instruire/educatie si a criteriilor de operationalizare a obiectivelor generale si specifice ale programelor de instruire/educatie

Eficienta lectiei trebuie orientata nu numai de modul de interactiune complexa a componentelor ei, ci si de felul cum ea este integrata in procesul de invatamant, ca sistem si functionalitate , pentru ca in lectie se obiectiveaza elementele acestuia (obiective, resurse, continut, strategii si evaluarea rezultatelor).

Activitatea de proiectare pedagogica implica doua operatii care intervin in mod global si in mod esalonat:

A. Operatia de definire a criteriului de optimalitate a planului sau a programelor de instruire/educatie, realizata:

a) in termeni absoluti prin raportare la standardele de competenta si de performanta institutionalizate ca obiective informativ – formative, de nivel maxim, mediu, minim;

b) in termeni relativi, prin raportare la standardele definitive, ca obiective concrete, la nivelul scolii li al clasei de elevi, in diferite momente ale evolutiei acestora .

B. Operatia de analiza a componentelor planului sau a programelor de instruire/educatie, realizabila prin stabilirea unor corespondente intre:

a) obiectivele pedagogice asumate;

b) continuturile pedagogice adecvate la nivel de plan – programe – activitate didactica;

c. strategiile de predare – invatare – evaluare, adaptabile la diferite conditii de invatare interne si externe.

Activitatea practica

Un cadru didactic bine intentionat trebuie sa-si puna urmatoarea intrebare: cum as putea face astfel incat intotdeauna activitatile didactice pe care le desfasor sa fie eficiente? Pentru aceasta este nevoie de o metoda rationala de pregatire a activitatilor didactice care sa preintampine sau sa anuleze alunecarea pe panta hazardului total si a improvizatiei. Daca „harul didactic” nu este suficient (si nu este!), atunci apelul la o cale rationala, premeditata este justificat.

A devenit o judecata de bun simt asertiunea dupa care un „lucru bine facut” este rezultatul unui „proiect bine gandit”. Unii autori (Jinga,Negret,1994) avanseaza un algoritm procedural ce coreleaza patru intrebari esentiale, in urmatoarea ordine:

- Ce voi face?

- Cu ce voi face?

- Cum voi face?

- Cum voi sti daca ceea ce trebuia facut a fost facut?

Raspunsurile la cele patru intrebari vor contura etapele proiectarii didactice. Prima intrebare vizeaza obiectivele educationale, care trebuie fixate si realizate. A doua intrebare trimite catre resursele educationale de care dispune sau trebuie sa dispuna educatorul. A treia intrebare cere un raspuns concret privind stabilirea unei strategii educationale, coerente si pertinente, pentru atingerea scopurilor. Raspunsul la a patra intrebare pune problema conturarii unei metodologii de evaluare a eficientei activitatii desfasurate.

Elementul central in realizarea proiectarii didactice este programa scolara. Ea reprezinta un document normativ in sensul ca stabileste obiective, adica tintele ce urmeaza a fi atinse prin intermediul actului didactic. Chiar daca in proiectare sunt obligatorii obiectivele, remarcam faptul ca, adesea, acelasi obiectiv se realizeaza prin

mai multe continuturi si resurse, dupa cum mai multe obiective pot fi realizate cu acelasi continut si aceleasi resurse, dupa cum mai multe obiective pot fi realizate cu acelasi continut si cu aceleasi resurse. Aprecierea acestora este la latitudinea profesorului.

Proiectarea activitatii didactice presupune:

- I. **lectura programei**
- II. **planificarea calendaristica**
- III. **proiectarea secventiala (a unitatilor de invatare)**

I. Fiecarui obiectiv cadru ii sunt asociate doua sau mai multe obiective de referinta. Pentru realizarea obiectivelor de referinta, profesorul poate organiza diferite tipuri de activitati de invatare. Unele activitati posibile sunt recomandate prin programa. Profesorul poate opta pentru folosirea unora dintre aceste activitati sau poate construi activitati proprii.

Atingerea obiectivelor de referinta se realizeaza cu ajutorul unitatilor de continut. Profesorul va selecta din lista cu „continuturile invatarii” acele unitati de continut care mijlocesc atingerea obiectivelor.

II. In contextul noului curriculum, planificarea calendaristica se transforma intr-un document administrativ formal care repeta modul de gestionare a timpului propus de programa analitica, intr-un document de interpretare personala a programei, care asigura un demers didactic concordant cu situatia concreta din clasa.

Planificarea activitatii didactice presupune o lectura atenta si permanenta a programei scolare in scopul de a analiza obiectivele si a inventaria tipurile de activitati si resursele necesare.

In elaborarea planificarii procedam astfel:

- 1.Citim atent programa
- 2.Stabilim succesiunea de parcurgere a continuturilor
- 3.Corelam fiecare continut in parte cu obiectivele de referinta vizate
- 4.Verificam concordanta dintre traseul educational propus si oferta de resurse didactice (manuale, ghiduri, caiete)
- 5,Alocam timpul necesar pentru fiecare continut, in concordanta cu obiectivele de referinta vizate

III. O unitate de invatare poate sa acopere una sau mai multe ore de curs. Alocarea timpului afectat unei unitati de invatare se face prin planificare anuala.

O unitate de invatare este:

- coerenta din punct de vedere al obiectivelor vizate;

- unitara din punct de vedere tematic (adica al continutului);
- desfasurata in mod continuu pe o perioada de timp;
- finalizata prin evaluare

Realizarea unei unitati de invatare presupune un demers didactic proiectat de fiecare profesor in parte.

Metodologia de proiectare a unei unitati de invatare consta intr-o succesiune de etape, inlantuite logic, ce contribuie la detalierea continuturilor, in vederea atingerii obiectivelor de referinta. Etapele proiectarii sunt aceleasi, oricare ar fi unitate de proiectare vizata.

Proiectarea unei unitati de invatare se recomanda a fi facuta tinand seama de urmatoarele:

- centrarea demersului didactic pe obiective (nu pe continuturi)
- implicarea in proiectare a urmatorilor factori:
 - -activitati de invatare
 - -resurse
 - -evaluare